

Etnoorganologie

PhDr. Petr Kalina, Ph.D.

7.10.2012

Etnoorganologie

je vědecká disciplína, která se zabývá studiem těch hudebních nástrojů, které byly a jsou užívány v lidových hudebních projevech

Lidovost hudebních nástrojů posuzuje etnoorganologie především z hlediska jejich funkce v životě lidu (*hledisko sociální*) a teprve v druhé řadě z hlediska technologického.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je hmotný předmět, člověkem vyrobený či přizpůsobený k úloze ovladatelného zdroje zvuku a zvykově používaný v určité době a společnosti jako prostředek k hudebnímu projevu.*

Kol.: *Hudební věda*, 2. díl, Praha 1988, s. 606.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je **hmotný předmět**, člověkem vyrobený či přizpůsobený k úloze ovladatelného zdroje zvuku a zvykově používaný v určité době a společnosti jako prostředek k hudebnímu projevu.*

Kol.: *Hudební věda*, 2. díl, Praha 1988, s. 606.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je hmotný předmět, člověkem vyrobený či přizpůsobený k úloze ovladatelného zdroje zvuku a zvykově používaný v určité době a společnosti jako prostředek k hudebnímu projevu.*

Kol.: *Hudební věda*, 2. díl, Praha 1988, s. 606.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je hmotný předmět, člověkem vyrobený či přizpůsobený k úloze ovladatelného zdroje zvuku a zvykově používaný v určité době a společnosti jako prostředek k hudebnímu projevu.*

Kol.: *Hudební věda*, 2. díl, Praha 1988, s. 606.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je hmotný předmět, člověkem vyrobený či přizpůsobený k úloze ovladatelného zdroje zvuku a zvykově používaný v určité době a společnosti jako prostředek k hudebnímu projevu.*

Kol.: *Hudební věda*, 2. díl, Praha 1988, s. 606.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je uměle vyrobený zvukový předmět, který vydává tóny barevně singulární a stylizované, podle určité tónové soustavy uspořádané, a byl vyroben podle objektivních fonotechnických norem určité hudební kultury k jejím potřebám. Pozn.: ostatní zvukové předměty patří tudíž bez dalšího do skupiny nástrojů zvukových, ježto nesplňují podmínky kladené na nástroj hudební.*

Josef Hutter: *Hudební nástroje*. Praha 1945, s. 19.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je uměle vyrobený zvukový předmět, který vydává tóny barevně singulární a stylizované, podle určité tónové soustavy uspořádané, a byl vyroben podle objektivních fonotechnických norem určité hudební kultury k jejím potřebám. Pozn.: ostatní zvukové předměty patří tudíž bez dalšího do skupiny **nástrojů zvukových**, ježto nesplňují podmínky kladené na nástroj hudební.*

Josef Hutter: *Hudební nástroje*. Praha 1945, s. 19.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je uměle vyrobený zvukový předmět, který vydává tóny barevně singulární a stylizované, podle určité tónové soustavy uspořádané, a byl vyroben podle objektivních fonotechnických norem určité hudební kultury k jejím potřebám. Pozn.: ostatní zvukové předměty patří tudíž bez dalšího do skupiny nástrojů zvukových, ježto nesplňují podmínky kladené na nástroj hudební.*

Josef Hutter: *Hudební nástroje*. Praha 1945, s. 19.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je uměle vyrobený zvukový předmět, který vydává tóny barevně singulární a stylizované, podle určité tónové soustavy uspořádané, a byl vyroben podle objektivních fonotechnických norem určité hudební kultury k jejím potřebám. Pozn.: ostatní zvukové předměty patří tudíž bez dalšího do skupiny nástrojů zvukových, ježto nesplňují podmínky kladené na nástroj hudební.*

Josef Hutter: *Hudební nástroje*. Praha 1945, s. 19.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je uměle vyrobený **zvukový předmět**, který **vydává tóny** barevně singulární a stylizované, **podle určité tónové soustavy** uspořádané, a byl vyroben podle objektivních fonotechnických norem určité hudební kultury k jejím potřebám. Pozn.: ostatní zvukové předměty patří tudíž bez dalšího do skupiny **nástrojů zvukových**, ježto nesplňují podmínky kladené na nástroj hudební.*

Josef Hutter: *Hudební nástroje*. Praha 1945, s. 19.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je uměle vyrobený zvukový předmět, který vydává tóny barevně singulární a stylizované, podle určité tónové soustavy uspořádané, a byl vyroben podle objektivních fonotechnických norem určité hudební kultury k jejím potřebám. Pozn.: ostatní zvukové předměty patří tudíž bez dalšího do skupiny nástrojů zvukových, ježto nesplňují podmínky kladené na nástroj hudební.*

Josef Hutter: *Hudební nástroje*. Praha 1945, s. 19.

Definice hudebního nástroje

- *Pod pojmom hudobného nástroja rozumieme cieľavedome upravené, skonštruované a za účelom hudobnej reprodukcie použité tónové a rytmické zdroje, ktoré vzhľadom na ich akustické vlastnosti sú objektívne schopné podieľať sa na hudobnoumeleckom efekte, pretože ich akustická charakteristika zodpovedá normám hudobnej kultúry toho- ktorého etnika a historického obdobia.*

Ladislav Leng: *Slovenské ľudové hudobné nástroje*, Bratislava 1967, s. 45-47.

Definice hudebního nástroje

- *Pod pojmom hudobného nástroja rozumieme cieľavedome upravené, skonštruované a **za účelom hudobnej reprodukcie** použité tónové a rytmické zdroje, ktoré vzhľadom na ich akustické vlastnosti sú objektívne schopné podieľať sa na hudobnoumeleckom efekte, pretože ich akustická charakteristika zodpovedá normám hudobnej kultúry toho- ktorého etnika a historického obdobia.*

Ladislav Leng: *Slovenské ľudové hudobné nástroje*, Bratislava 1967, s. 45-47.

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroje jsou předměty různých tvarů a velikostí, na nichž lze vzbuzenou silou dosáhnout rozkmitu pružné hmoty anebo jí ohraničené vzduchové prostory.*

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroje jsou **předměty různých tvarů a velikostí**, na nichž lze vzbuzenou silou dosáhnout rozkmitu pružné hmoty anebo jí ohraničené vzduchové prostory.*

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroje jsou **předměty různých tvarů a velikostí**, na nichž lze vzbuzenou silou dosáhnout **rozkmitu pružné hmoty** anebo jí ohraničené vzduchové prostory.*

Definice hudebního nástroje

- *Hudební nástroj je předmět, který umožňuje produkování hudebního zvuku.*
- *Hudební zvuk je zvuk podílející se na hudebním efektu.*

Pavel Kurfürst: *Organologie*, Hradec Králové 1998, s. 15.

Definice lidového hudebního nástroje

- *Pri definovaní pojmu ľudového hudobného nástroja, tým že zdôrazňujeme jeho pôvod a funkciu, rozlišujeme pojem užší a širší. Za ľudové hudobné nástroje **v užšom slova-zmysle** považujeme také tonové zvukové zdroje, ktoré si dedinský ľud samostatne a vlastnoručne zhotovil a za účelom hudobnej interpretácie uchoval v priebehu niekoľkých generácií. K ľudovým hudobným nástrojom **v širšom slova-zmysle** zaradujeme okrem uvedených druhov aj nástroje profesionálnej výroby, prispôbené tradičným ľudovým druhom za účelom hudobnej interpretácie ľudovej hudby.*

Místo „lidové hudební nástroje v užším slova smyslu“

lidové hudební nástroje

Místo „lidové hudební nástroje v širším slova smyslu“

nástroje pro lidovou hudbu

Definice lidového hudebního nástroje

- Lidové hudební nástroje jsou nástroje užívané ve folklórním prostředí.

nebo

- Lidové hudební nástroje jsou nástroje lidového hudebního instrumentáře.

Základní elementy akustického systému hudebního nástroje

- **oscilátor** – kmitající element
- **napaječ** – budící element

Typy hudebních nástrojů z hlediska charakteru oscilátoru/napaječe

- **Chordofony** – hudební nástroje, jejichž oscilátorem je struna
- **Aerofony** – hudební nástroje, jejichž oscilátor je aktivován proudem vzduchu
- **Membranofony** – hudební nástroje, jejichž oscilátor je tvořen membránou, která není rozkmitávána lidským hlasem
- **Idiofony** – hudební nástroje, jejichž oscilátory jsou tvořeny tělesem, které není strunou, membránou nebo plátkem aerofonu

Komplexní etnoorganologický obraz hudebního nástroje

- **Tvarová charakteristika** (zjištění celkových rozměrů a popis tvaru).
- **Konstrukční charakteristika** (zjištění počtu částí nástroje, jejich rozměry a způsob vzájemného spojení).
- **Výrobní charakteristika** (popis způsobu výroby, druhy použitých materiálů a technologie jejich zpracování, použité výrobní nástroje apod.).
- **Akustická charakteristika** (spektrografická analýza nástrojem produkovaného zvukového materiálu).
- **Intonační charakteristika** (způsob ladění a doladování, teoretický i praktický frekvenční a amplitudový rozsah nástroje).
- **Interpretační charakteristika** (způsob hry, držení nástroje při hře, podíl a funkce orgánů hráče při hře).
- **Výtvarná charakteristika** (popis výtvarného řešení nástroje a způsob jeho dosažení).

Komplexní etnoorganologický obraz hudebního nástroje

- Rozbor a vyhodnocení ikonografických pramenů a písemných historických svědectví.
- Údaje o příležitostech a účelu používání hudebního nástroje a o jeho funkci v prostředí jeho výskytu.
- Kartografické vyjádření výskytu nástroje na základě terénního výzkumu.
- Vyhodnocení výsledků etnografických a etnologických výzkumů hudebních nástrojů jako majetku určitých kultur.
- Terminologická charakteristika nástroje a jeho částí (včetně zachycení terminologie související s jeho používáním).
- Výzkum výrobců nástroje.
- Zařazení nástroje do organologické systematiky.